

Drets humans i Dret penal de l'enemic

Dll, 22/10/2018 per Catalunya Religió



([Cristianisme al Segle XXI](#)) Aquest dissabte dia 20 "Cristianisme al segle XXI" va organitzar un debat a la sala d'actes de la parròquia de Sant Ildefons sota el títol "La justícia en temps miserables", amb la intervenció de **Jordi Agustí**, Magistrat emèrit de Sala IV del Tribunal Suprem, i el professor d'Ètica de la Universitat de Girona, **Ramon Alcoberro**. Malauradament el Magistrat quedà bloquejat la vigília pels aiguats de Castelló i no va poder assistir a l'acte, per la qual cosa, el mig centenar llarg de persones assistents van poder gaudir de la ponència del filòsof, cosa que va permetre un diàleg profund i divers d'una hora, que els assistents aprofitaren i agrairen, fent honor al títol general d'aquets actes: "Debats a Sant Ildefons".

Alcoberro, que el Col·legi d'Economistes de Catalunya va fer Col·legiat d'Honor per la seva plana web de Filosofia, reconeguda internacionalment, treballa amb Donna Zucherberg (germana del cofundador de Facebook), començà la intervenció explicant la gran preocupació que hi ha al món, especialment als EUA, per la crisi de les humanitats i l'actual transformació cultural, que és més una mutació que una evolució, vist que empreses com la dels discos es van trobar d'improvís sense demanada al poc temps d'establir-se les xarxes socials. Per això avisà del poder totalitari que poden prendre determinades tecnologies —i els controls dels màilings i les *fake news* serien bons exemples— sense contrapesos polítics. Es Drets Humans, per a ell, no surten dels lemes de la Revolució francesa (llibertat, fraternitat i igualtat) sinó de la segona guerra mundial, quan tanta gent s'havia quedat sense referent nacional i es volgueren protegir les persones com posseïdores de drets abans de ser ciutadanes de cap lloc determinat. I, en aquest punt del caient totalitari de certes tecnologies, alertà, l'humanisme cristià hi té alguna cosa a dir.

Però el nucli de la seva dissertació anà dirigida a respondre per què la justícia es troba en temps miserables. Explicà que la *Teoria de la justícia* de John Rawls, entesa com a equitat i imparcialitat amb un contrapès compensatori (per exemple,

els discapacitats per a determinades places de treball públic tindran més punts perquè, per a ells, trobar treball és més difícil) havia dominat el món de les lleis fins que començà a fer aigües a partir de final dels anys 80 del segle passat, quan es començaren a imposar les teories de Günther Jakobs, deixeble de Carl Schmitt, en especial a partir d'*El Dret Penal com a disciplina científica* i *El Dret Penal de l'enemic*, formulada a partir de 1985, en la qual distingeix dues cares de l'ordenament penal, un per als ciutadans normals —encara que siguin delinqüents— i un altre per als enemics. I qui és l'enemic? Aquell ciutadà que trenca amb l'ordenament jurídic, qui nega la constitució, qui és contrari a formar part com a ciutadà d'un Estat perquè suposa un perill constant per a aquest Estat mateix i els seus ciutadans. Aquest tal ciutadà, que trenca amb les normes que s'han donat la majoria de ciutadans, deixa de ser persona, és no-persona i passa a ser enemic, contra el qual val tot. Segons ell, aquestes teories, que s'aplicaren a l'Argentina i a l'Uruguai en temps dels tupamaros, també tenen ressò a la nostra Universitat Pompeu Fabra, cosa que esglaiaria a l'inclit autor del nostre Diccionari. (Per a Carl Schmitt, nazi que presidí els col·legis d'advocats del Reich i es refugià a l'Espanya franquista, l'enemic públic de l'Estat és també l'enemic de la societat i, per tant, no li pertoca cap dret; res d'estrany que, d'ell, el Tribunal de Nuremberg deixés escrit: "El punyal de l'assassí s'amaga sota la toga del jurista".)

El problema rau en el fet que, amb el Dret Penal de l'enemic, s'aplica una justícia militant, sotmesa a les idees polítiques. En comptes d'aplicar-se un dret objectiu (relatiu als fets) es posa en marxa un dret subjectiu (contra les persones), amb una torna: la violència contra l'Estat pot ser simbòlica o pacífica, no cal que sigui real. Per això, es pot anticipar el dret punitiu de l'Estat abans de cometre cap delictes per manca de fiabilitat. L'enemic, entès com fa Jakobs, no és fiable i, per això mateix, mereix ser castigat. Segons Alcoberro, el 16-X-17, quan Lamela empresonà Sánchez i Cuixart, el 27-X, quan Rajoy aplicà el 155 o algunes interlocutòries de Llarena contra els presos polítics són aplicacions pures i dures del Dret Penal de l'enemic. S'han punit possibles accions mentals; s'ha fet una jurisprudència "per si de cas", cosa francament horrorosa, perquè si les dues potes de l'Estat de dret són, d'un banda l'administració de la violència i de l'altra l'administració del Dret, i es converteix la segona en violència, per manca de garantia cognitiva —un concepte lligat als anteriors—, resulta que des de la jurisprudència es comet un cop d'Estat com ho palesen les injustes resons preventives dels nostres presos polítics. Per al filòsof, la qüestió dramàtica és que el Dret penal de l'enemic s'aplica en societats democràtiques, on sentim falses justificacions com "Ells s'ho han buscat" i on el rebel, el migrant o el marginat, a qui s'aplica una justícia preventiva, és l'enemic. I una societat basada en la sospita fa impossibles els elements de confiança necessaris per construir-la.